

Kittilän kunta

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2023

Kittilän kunnanvaltuustolle

KITTILÄ

PUHDASTA KULTAA

Sisällys

.....	1
1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA	3
2 VUODEN 2022 ARVIOINTIKERTOMUKSEN VASTINEIDEN ARVIOINTI.....	4
3 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	5
3.1 Strategiset tavoitteet	5
3.2 Toiminnalliset tavoitteet	6
3.2.1 Koululautakunta	6
3.2.2 Tekninen lautakunta.....	9
3.3 Taloudelliset tavoitteet.....	11
3.4 Investoinnit	14
4 HENKILÖSTÖ	15
5 KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	17
6 TALOUDEN TASAPAINOTTAMISEN ARVIOINTI.....	18
7 SISÄINEN VALVONTA, RISKIEN HALLINTA JA KONSERNIVALVONTA.....	19
8 YHTEENVETO	21
9 ALLEKIRJOITUKSET	21

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

Tarkastuslautakunnan tehtävät on määritelty kuntalain 121 §:ssä. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla, arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Lisäksi 1.6.2017 alkaen tarkastuslautakunnan tehtävänä on ollut valvoa Kuntal 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Tarkastuslautakunta antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Kittilän kunnanvaltuusto on valinnut tarkastuslautakuntaan vuosiksi 2021-2024 seuraavat henkilöt:

jäsen	varajäsen
Hettula Arto puheenjohtaja	Kautto Sakari
Marttila Outi vpj	Kangas Pentti
Niemi Eija	Autto Mervi
Granroth Aaro	Kaivola Kati
Lehtonen Minna	Rautio Ville
Kallankari Rasmus	Linnala Maija

Lautakunnan sihteerinä on toiminut tilintarkastaja Eija Kokko-Petäjäjärvi BDO Auditor Oy:stä.

Tarkastuslautakunta on syksyllä 2021 laatinut arviointisuunnitelman toimikaudekseen. Tarkastuslautakunta on laatinut työohjelman vuodelle 2023. Arvioinnin painopisteinä olivat sisäinen valvonta, riskienhallinta ja hallinto, konserniohjaus, ostopalveluiden laadun valvonta, perusopetus ja lukio, tekninen toimi (maankäyttö, kaavoitus, tilapalvelut ja infra), investoinnit ja henkilöstö. Arvioinnin suorittamiseksi lautakunta on kokoontunut yhteensä kahdeksan (8) kertaa, kuullut toiminnasta vastaavia viranhaltijoita, Kittilän Aluelämpö Oy:n toimitusjohtajaa ja tutustunut mahdollisuuksien mukaan arvioitavia toimintoja koskeviin vertailutietoihin.

Esteellisyydet on huomioitu lautakunnan toiminnassa. Outi Marttila ei ole osallistunut teknisen lautakunnan arviointiin, koska hän toimii teknisen lautakunnan varapuheenjohtajana.

Lakisääteisen tilintarkastuksen on suorittanut BDO Auditor Oy. Vastuullisena tilintarkastajana toimi JHT, HT Minna Ainasvuori. Tarkastuslautakunta seurasi tilintarkastajan vuoden 2023 tarkastussuunnitelman toteutumista.

Kunnanhallitus on hyväksynyt tilinpäätöksen ja siihen sisältyvän toimintakertomuksen 26.3.2024. Toimintakertomus on osaltaan ollut arvioinnin pohjana. Muina tietolähteitä ovat vuoden 2023 talousarvio, ohjeet ja säännöt, toimielinten pöytäkirjat liitteineen sekä kirjallinen kuulemismateriaali.

2 VUODEN 2022 ARVIOINTIKERTOMUKSEN VASTINEIDEN ARVIOINTI

Vuoden 2022 arviointikertomus on merkitty tiedoksi kunnanvaltuustossa 28.6.2023 § 42. Valtuusto velvoitti kunnanhallituksen ja lautakunnat käsittelemään arviointikertomuksen ja antamaan vastineet kertomuksen havaintoihin sekä **raportoimaan valtuustolle kuluvan vuoden lokakuun loppuun mennessä** havaintojen aiheuttamista toimenpiteistä. Hallitus on käsitellyt arviointikertomuksesta annetut vastineet 3.10.2023 § 358 ja ne on saatettu valtuustoon 23.10.2023.

Koululautakunnan antaman selvityksen mukaan sivistystoimenjohtaja aloitti vakituudessa virassa vuoden 2022 alussa. Tulosalueiden välistä yhteistyötä on pyritty kehittämään kokonaisuutena vuoden 2022 aikana. Tulosalueiden talousarviotavoitteet ja mittaristo on sidottu kuntastrategiaan. Koululautakunta perusti keväällä 2023 varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen palveluverkkotyöryhmän tarkastelemaan palvelujen järjestämistä muuttuvassa toimintaympäristössä. Alppikoulun toimintaa ja rakenteita selkeytettiin vuoden 2022 aikana koululautakunnan hyväksymän strategian ja johtosäännön osalta. Alppikoulu erotettiin vuoden 2023 talousarvioon omaksi tulosalueekseen. Alppikoulu osallistuu aktiivisesti kehittämishankkeisiin ja strategian mukaisesti naisten c-maajoukkueen toiminta alkaa syksyllä 2023 osana Alppikoulun toimintaa. Lukion sisätilojen saneeraus eteni koulukeskushankkeen rinnalla vuoden 2022 aikana. Haasteita tietoliikenneyhteyksissä ei pystytty ratkaisemaan kevään 2022 aikana. Lukiokoulutus pohjautuu suurelta osin digitaaliseen materiaaliin, joten yhteyksien kuntoon saattaminen on tärkeää koulukeskuksen saneerauksen yhteydessä. Kulttuuritoimessa on yksi vakituinen työntekijä, mutta kulttuuritoimessa työskenteli vuoden aikana useita määräaikaista työntekijöitä, jolloin henkilötyövuosia oli yhteensä 5,81 htv.

Vapaan sivistystyön lautakunnan mukaan liikuntatoimen tavoitteiden saavuttamiseen vaikutti merkittävästi liikuntasivun toimiminen sivistystoimenjohtajan sijaisena. Ympäryskylien lähiliikuntapaikkojen kunnostus- ja kehittämistarpeet kartoitettiin syksyllä 2021. Kunnostus- ja kehittämiskartoitukseen perustuvat toimenpiteet päästiin aloittamaan kesällä 2022. Rekrytointihaasteisiin on syytä kiinnittää huomiota. Kittilän kunnan veto- ja pitovoimaa ja rekrytointeja tulisi kehittää kokonaisuutena. Sivistystoimen yhtenä talousarviotavoitteena vuodelle 2023 on rekrytointi- ja viestintäsuunnitelman laatiminen.

Strategian toteutumisen analysointi puuttui vuoden 2022 toimintakertomuksesta. Kunnanhallituksen antaman selvityksen mukaan kuntastrategia tullaan päivittämään kesään 2024 mennessä ja päivityksen yhteydessä päivitetään seurattavat mittarit. Ohjeiden päivityksen osalta kunnanhallituksen antamassa selvityksessä todetaan, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen päivitys on jo meneillään ja saadaan syksyn aikana päätöksentekoon kunnanhallitukselle. Hankinta- ja tietosuojan/-turvaan liittyvien ohjeiden päivitys aikataulutetaan. Edellä kerrottujen lisäksi myös konserniohjeen päivitys tullaan valmistelemaan päätöksentekoon.

Tarkastuslautakunnan esille tuomiin havaintoihin ja kannanottoihin on vastattu asianmukaisesti, havaitut epäkohdat on luvattu korjata ja ottaa kehittämisehdotukset huomioon.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kuntastrategia päivitetään ja strategia tukee Kittilän kunnan veto- ja pitovoiman vahvistumista sekä niitä tukevat kehittämistavoitteet. Tarkastuslautakunta esittää huolensa pätevän henkilöstön saamisesta, mikä edellyttää pikaisia toimia kuntatyöpaikkojen houkuttelevuuden lisäämiseksi muun muassa asuntotilannetta edistämällä. Tarkastuslautakunta esittää virkanimikkeiden tarkastelua vastaamaan työn vaativuutta paremmin esimerkiksi liikunta-, nuoriso- ja kulttuurisihteerien osalta.

3 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

3.1 Strategiset tavoitteet

Kittilän kunnan strategia ”Kittilä - puhdasta kultaa” on hyväksytty valtuustossa 20.8.2018. Strategian toteutumista ei ole erikseen käsitelty toimintakertomuksessa, mutta toimialojen toiminnalliset tavoitteet on johdettu strategisista tavoitteista. Nykyinen strategia on voimassa vuoteen 2025 eli kuluvan valtuustokauden ajan. Kunnanhallituksen 3.10.2023 antaman selvityksen mukaan kuntastrategia päivitetään kesään 2024 mennessä ja samassa yhteydessä päivitetään seurattavat mittarit.

Strategian ylatason tavoitteiden voidaan katsoa monilta osin onnistuneen. Kittilässä matkailu ja kaivostoiminnan menestystarina on luonut pohjan kunnan vahvalle taloudelle ja kuntalaisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Yhteistöllisyys näkyy yhdessä tekemisenä muun muassa yhdistys- ja harrastustoiminnassa. Imago ja tunnettuus on lisääntynyt Levi -viestinnän ja matkailun tuoman julkisuuden kautta niin somen kuin lehtiartikkelien välityksellä. Kittilän väestökehitys on ollut positiivinen; asukasmäärä lisääntyi 177 henkilöllä. Asuntotilanne on edelleen haasteellinen, mutta siihen on vastattu. Vuonna 2023 valmistui 21 pientaloa ja yksi kerrostalo (14 asuntoa).

Liikenneyhteydet ovat lumisena aikana hyvät, mutta lumettoman ajan palveluliikenteen eteen on vielä tehtävä työtä. Kestävä kehitys ja ympäristöasiat on tärkeä osa-alue kaikessa toiminnassa. Ilmastosuunnitelman laatiminen käynnistettiin vuonna 2023. Kittilän kunta on mukana Kemi-Ounasjoki yhteistarkkailussa, jonka tavoitteena on seurata kuormituksen vaikutuksia. Yritysmönteisyyden ja elinvoiman mittarit osoittavat onnistumista. Osoituksena on sekä kunnan että yritysten hyvä taloustilanne sekä se, että paikkakunnalle rakennetaan ja perustetaan uusia yrityksiä. Kittilässä perustettiin vuonna 2023 yli 90 uutta yritystä, mitä vastaava indikaattoriluku on suhteellisesti suurempi kuin keskimäärin Lapissa ja koko Suomessa.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että strategian toteutumisen arvioimiseksi asetetaan mittarit, joiden avulla strategian toteutumista voidaan arvioida ja samalla seurata tavoitteiden edistymistä sekä vaikuttavuutta. Tarkastuslautakunta suosittaa, että strategian toteutumista seurattaisiin tietyllä aikajänteellä vuotuisen tilinpäätösraportoinnin lisäksi. Tarkastuslautakunta kannustaa jatkamaan yhteisöllisyyttä ja yritysmönteisyyttä edistävää työtä.

3.2 Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnallisten tavoitteiden toteutumista on tarkasteltu seuraavassa ensisijaisesti lautakunnan arvioinnin painopistealueilla ja myöhemmin muissa toiminnoissa, mikäli niissä on poikkeuksellista kehitystä.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen. Huolta on aiheuttanut kuntalaisten sote-palveluiden saatavuus sekä hyvinvointialueiden taloudelliset haasteet. Kuntalaisten palveluiden turvaamiseksi on tehtävä yhteistyötä ja käytävä keskustelua hyvinvointialueen kanssa rajapintatyöstä. Kunta on kompensoinut hyvinvointialueen heikentyneitä kuljetuspalveluja. Samalla, kun hyvinvointialueuudistusta jalkautetaan, valmisteltiin uutta muutosta eli TE-palveluiden siirtymistä kuntien vastuulle 1.1.2025 alkaen. Valtioneuvosto myönsi poikkeusluvan Tunturi-Lapin ja Pellon työllisyysalueelle.

Vuoden 2023 lopussa Kittilän asukasmäärä 6814 henkilöä ja suhteellisesti vertailtuna Kittilän asukasmäärän kasvu oli toiseksi suurin vertailtaessa Suomen kuntien ja kaupunkien väestönkasvua. Väestöllinen huoltosuhde Kittilässä oli 57,5 vuonna 2022, kun vastaava tunnusluku koko Lapissa oli 71. EVP-indeksin (elinvoima, vetovoima, pitovoima) vertailussa Kittilä sijoittui yhdeksänneksi vertailtaessa Suomen kaupunkia ja kuntia.

Taloudellisesti vuosi 2023 oli Kittilän kunnalle erittäin suotuista. Vuosikatetta kertyi 14,7 milj. euroa ja tilinkauden ylijäämä oli 11,4 milj. euroa. Myös kuntakonsernille vuosi oli suotuisa. Ylijäämää kertyi 11,6 milj. euroa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen siirtyi hyvinvointilautakunnan alaisuuteen 1.1.2023 ja hyvinvointikoordinaattori aloitti tehtävässään vuonna 2023. Perhekeskustoiminta on osa perheille tuotettavia hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen palveluita.

Kittilän kunnan työttömyysaste oli tilastotietojen mukaan 8,6 %, joka merkitsee 297 työtöntä työnhakijaa, joista 118 henkilöä oli yli 50-vuotiaita. Työttömyysturvan maksuosuuksiin tulee muutoksia 1.1.2025 alkaen ja uudistuksen jälkeen kunta tulee maksamaa työttömyysturvan kuntaosuutta jo yli 100 päivää työttömänä olevista. Jatkossa palkkatuettu työ ei ilmeisesti kerrytä työllistetyin työssäoloa.

3.2.1 Koululautakunta

Koululautakunnan toimintakate toteutui 105,1 % (-19,0 milj. euroa). Toimintakate ylitti muutetun talousarvion 0,9 milj. eurolla ja alkuperäisen talousarvion 2,6 milj. eurolla. Merkittävimmät ylitykset tulivat henkilöstö- ja ostopalvelukuluissa. Tulosalueista toimintakatetavoitteen ylittivät perusopetus (105,5 %), lasten päivähoito (106,6 %) ja alppikoulu (117,4 %). Merkittävimmän toimintakulujen ylitykset toteutuivat henkilöstökuluissa 0,44 milj. euroa ja ostopalveluissa 0,6 milj. euroa.

Toimialalta saadun tiedon mukaan talousarvion ylittymiseen vaikuttivat muuan muassa kustannustason nousu kuljetuskustannuksissa. Henkilöstökulujen ylittymistä

selittää huomattavat palkankorotukset sekä erityisesti yläkoululla kasvanut sijaisuustarve. Saadun selvityksen mukaan ylitykset kertyivät loppuvuodesta.

Valtuuston asettamista keskeisistä toiminnallisista tavoitteista seuraavat toteutuvat:

- lapsiperheparlamentin perustaminen toteutui ja perhekeskustoiminta on vakiintunut kiinteäksi osaksi sivistystoimen palveluita
- Tea-viisari on käytössä vapaassa sivistystyössä ennakkovaikutusten arvioinnissa
- sähköinen allekirjoitus otettiin käyttöön sekä Dynasty 10
- Kideven kanssa tehty yhteistyötä muun muassa harrastebussipalvelu kuntalaisille sekä koulukuljetuksen kilpailuttaminen yhteistyössä Kideven Kestävän liikkumisen hankkeen kanssa
- rekrytoinnit on aikataulutettu ja viestintää toteutetaan yhteistyössä viestintäosaston kanssa.

Tavoitteista jäivät toteutumatta muun muassa ennakkovaikutusten arvioinnin käyttöönotto lautakunnan päätöksissä. Päätöksissä huomioidaan kuntalaisten hyvinvointi ja sen lisääminen. Iltakouluseminaarikäytännön aloitus siirtyi vuodelle 2024. **Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman laatiminen siirtyi vuodelle 2024.**

Kuulemisessa ilmeni, että myös opetustoimessa voidaan parantaa tuottavuutta, mutta se edellyttää jatkuvaa kehittämistä ja arviointia opetuksen sekä oppimisen laadun ja tulosten suhteen. Tuottavuuden parantamisen keinoja ovat muun muassa opetussuunnitelman uudistaminen ja joustavoittaminen, opetusmenetelmien ja -välineiden kehittäminen, opettajien osaamiseen ja hyvinvointiin panostaminen sekä teknologian hyödyntäminen. Lisäksi yhteistyö ja verkostoituminen eri toimijoiden kanssa lisää koulutuksen vaikuttavuutta ja resurssien hyödyntämistä.

Toimialalta saadun selvityksen mukaan kouluissa on järjestetty esimerkillisesti monia palveluita kuten erityisopetusjärjestelyt sekä oppimisen ja kasvun tuki. KiVa-toimintamalli on käytössä kiusaamistilanteiden käsittelyssä. Opetuksesta vastaavat pätevät opettajat. Erityisopetuksessa laaja-alainen erityisopettaja vastaa oppimisen tuesta ryhmiin integroitujen oppilaiden osalta ja erityisluokanopettaja erityisryhmien opetuksesta.

Alppikoulun vahvuutena pidetään korkeatasoista valmennusta ja hyvää yhteistyötä koulujen kanssa. Toimialan selvityksessä ilmeni kunnan pitkäjänteinen satsaus koulutoimen kehittämiseen. Kouluilla on käytössä suhteellisen hyvät resurssit. Koronan heijastevaikutukset näkyvät muun muassa poissaoloina ja henkilöstön työhyvinvoinnissa. Tarvetta on erityisopetuksen lisäämisessä. Häiriökäyttäytymistä ja haasteellisia tilanteita on esiintynyt oppilaiden pahoinvoinnin vuoksi. Pääosin kittiläläiset nuoret voivat hyvin. Hyvinvointialueen tuottama oppilashuoltopalvelu vaatii vielä kehittämistä.

Tarkastuslautakunta korostaa edunvalvonnan tärkeyttä, jotta riittävä kouluterveydenhoitaja- ja kuraattoripalvelu saadaan kouluille lasten ja nuorten oppimisen tueksi sekä hyvinvoinnin edistämiseksi.

Perusopetus

Perusopetuksen toimintakate toteutui 105,5 %:a (-10,5 milj. euroa).

Numeerisista mittareista vain osa (4/10) toteutui. Tavoitteista eivät toteutuneet lukioon hakeutuneet oppilaat (46/50 %), kerhotoiminta (0,82/1 kerho/oppilas), pätevien opettajien osuus (80/99), koulutuspäivät/suoritetut kurssit (ei tiedossa), tuki omassa kunnassa (6/1-2 laitospaikkaa) ja perusopetuksen iltapäivätoiminta kaikille 1-2 luokkalaisille (neljässä alakoulussa/kaikki alakoulut). Positiivisena onnistumisena voi todeta, että kaikki peruskoulun päättäneet sijoittuivat jatko-opintoihin.

Perusopetukselle valtuuston asettamat tavoitteet toteutuivat pääosin. Opiskelijoiden ja huoltajien osallisuuden vahvistaminen koulujen toiminnassa toteutui muun muassa huoltajaillat, oppilaskunnan toiminta ja HYR-työ (hyvinvoinnin yhteistyöryhmä). Pedagoginen työryhmä on osallistunut aktiivisesti koulukeskuksen rakentamisen suunnitteluun ja tarpeiden esilletuomiseen. Koulut ovat tehneet yhteistyötä paikallisten yrittäjien kanssa ja yläkoulu on vierailut yrityskylässä. Tavoite, kaikilla oppilailla on käytössä päätelaite, ei toteutunut kaikilta osin. Yläkoulun kaikilla oppilailla ei ole vielä kokoaikaisesti päätelaite käytössä. Toimivat yhteydet -tavoitteen toteutumisesta ei ole raportoitu.

Toimialalta saadun tiedon mukaan Kittilän lukion ja yläkoulun oppimistuloksia on verrattu valtakunnallisiin ja alueellisiin keskiarvoihin. Esimerkiksi Kittilän yläkoulun oppimistulosten keskiarvo oli 8,2, joka oli 0,3 pistettä korkeampi kuin valtakunnallinen keskiarvo ja 0,4 pistettä korkeampi kuin Lapin maakunnan keskiarvo.

Lukio

Lukion toimintakate toteutui 98,3 %:a (-1,7 milj. euroa).

Kittilän lukio on monipuolisen ja korkeatasoisen opetuksen, Levi Snow Sport Academyn laadukkaan koulutuksen sekä Redun Kittilän toimipisteen kanssa tehtävän yhteistyön ansiosta vetovoimainen toisen asteen oppilaitos. Kittilän lukio houkuttelee myös muualta Lapin alueelta ja Suomesta tulevia opiskelijoita. Kittilän lukio toimii aktiivisesti maakunnallisessa, valtakunnallisessa ja kansainvälisessä verkostossa.

Numeeriset tavoitteet toteutuvat pääosin. Tavoitteista tallennetunnit eivät toteutuneet suunnitellusti (0/3). Ylioppilaskirjoituksissa läpäisyprosentti saavutti tavoitteen (100/100 %). Lukioon hakeutuu ikäluokasta 46 %, kun tavoite oli 50 %. Oppilasmäärä ei aivan saavuttanut tavoitetta (118/120). Alppilukion tavoitteista toteuttamatta jäi ainoastaan opiskelijahakemukset (24/30). Oppilasmäärä ylitti selkeästi tavoitteen (58/45).

Valtuuston asettamat lukion toiminnalliset tavoitteet toteutuivat olennaisilta osin. Kittilän lukiossa käynnistyi Erasmus+ -liikkuvuushanke ja lisäksi haettiin erityisopetuksen kehittämishanketta erityisopetuksen lisäämiseksi. Lukio on tehnyt yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa ja yritykset sekä yhteisöt ovat tukeneet lukiolaisia mm. jakamalla stipendejä. Kaikilla opiskelijoilla on omat kannettavat tietokoneet. Digitaalista materiaalia on käytössä laajasti. Verkkoyhteyksien osalta on edelleen haasteita.

Tulosalue pitää Kittilän lukion tilannetta vakaana. Kittilän lukion oppimistulokset ovat hyviä; lukion ylioppilaskirjoitusten keskiarvo on 4,1, mikä on 0,2 pistettä korkeampi kuin valtakunnallinen keskiarvio ja 0,3 pistettä korkeampi kuin Lapin maakunnan keskiarvo. Henkilökuntaa on kuormittanut lukion opetus suunnitelman käyttöönotto, tiedonkulun puutteellisuus sekä ulkopuolisten vierailijoiden vähyys. Alppikoulun vahvuuksia ovat muun muassa korkeatasoinen valmennus ja hyvä yhteistyö koulujen kanssa. Alppikoulu seuraa oppilaiden oppimistuloksia ja hyvinvointia erilaisten kyselyiden, testien ja haastatteluiden avulla. Arviointitietoa käytetään valmennuksen laadun kehittämiseen sekä vahvistamaan opiskelijoiden motivaatiota ja sitoutumista.

Sivistystoimen henkilöstön edustajien palautteet (koulut ja varhaiskasvatus):

Työsopimuksia ja työlainsäädäntöä noudatetaan. Poikkeuksena oli elokuussa 2023 lopussa maksuun sovittu järjestelyvaraerä. Neuvottelut viivästyivät ja järjestelyvaraerä tuli maksuun vasta joulukuussa 2023. Henkilöstön resurssitilanne on kokonaisuutena hyvä. Henkilöstön edustajien kokemuksen mukaan pätevän henkilöstön sekä sijaisten saanti on haastavaa, mikä kuormittaa esihenkilöstön työtä. Henkilöstön edustajien mukaan perehdytyksessä on puutteita. Moni tehtävä on sellainen, että perehdytystä tarvitaan koko ensimmäisen työvuoden ajan. Mentoriopettajien käyttöön ottamisella tuetaan perehdytystä. Positiivisena pidetään, että henkilöstöllä on hyvät resurssit oman osaamisen kehittämiseen.

Henkilöstö etuuksiin on panostettu, muun muassa Smartum-etua on korotettu. Työyhteisössä on yleisesti hyvä ilmapiiri ja resurssi on riittävää, mutta on myös yksiköitä, joissa on haasteita. Työn kuormittavuudesta johtuvat pitkät poissaolot ovat lisääntyneet viime vuosina. Henkilöstön edustajat pitävät lähiesihenkilön tukea erittäin tärkeänä ja erityisesti haasteellisten tilanteiden hoitamisessa. Johdon tuki ja yhteinen tekeminen sekä kehittäminen heijastuu koko toimialaan.

Tarkastuslautakunta toteaa, että koululautakunta ylitti valtuuston sitovuustasona olevan toimintakatteen 0,9 milj. eurolla, kun kasvaneisiin kuluihin ei haettu lisämäärärahaa riittävästi tilikauden aikana. Tarkastuslautakunta kehottaa jatkossa hakemaan lisämäärärahaa siten, että lisämääräraha-anomus voidaan käsitellä valtuustossa tilikauden aikana.

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota henkilöstön työn kuormittavuuteen ja esittää konkreettisiin toimenpiteisiin ryhtymistä asian hoitamiseksi.

Tarkastuslautakunnan toistaa huolensa lukion verkkoyhteysongelmista. Tarkastuslautakunta muistuttaa edelleen, että kaikilla perusopetuksen oppilailla ei ole vielä käytössä henkilökohtaisia päätelaitteita. Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan sisäisen tietoverkon kapasiteetti ei vastaa tällä hetkellä verkon kehitystarvetta, koska reitittimet ovat vanhanaikaisia ja tiedonsiirron määrä kasvaa.

3.2.2 Tekninen lautakunta

Teknisen lautakunnan toimintakate toteutui 64,3 % (1,1 milj. euroa). Toimintakate ylitti alkuperäisen talousarvion tavoitteen noin 100.000 eurolla.

Toimintatuotot toteutuivat 81,7 % ja toimintakulut 86,2 %. Muut toimintakulut ylittivät talousarvion 120.000 eurolla. Toimintatulojen osalta tonttien myyntitulot ja maankäyttömaksut alittavat merkittävästi talousarvion. Myös arvioidut vuokratulot alittuivat noin 1,5 milj. eurolla.

Tulosalueiden toimintaa sekä toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisista arvioitiin seuraavien tulosalueiden osalta:

Yhdyskuntasuunnittelu

Yhdyskuntasuunnittelun toimintakate toteutui 94,2 % (-0,264 milj. euroa).

Toimintatuotot toteutuivat 26,1 % ja toimintakulut 67,7 %. Palvelujen ostot alittivat talousarvion yli 130.000 eurolla.

Numeeriset tavoitteet toteutuivat osittain. Kunnalla on vireillä kaikkiaan 17 asemakaavahanketta. Valtaosa asemakaavahankkeista jäi tavoitteestaan saada asemakaava valtuuston hyväksymiskäsittelyyn. Tavoitteeseen päästiin Levin Ahvenjärvi I-vaiheen ja Levin korttelin 27/1 osalta. Zero Pointin asemakaava saatiin vireille ja Etelärinteen asemakaavan muutoksen kaavoituksen edellytykset käynnistyivät. Yleiskaavahanke, Tuohivaaran tuulivoimayleiskaava, saatiin vireille suunnitellusti.

Kaavoitusta varten hankittiin raakamaata 2,13 ha sekä kaavoitusta ja kaavojen toteuttamista varten yleisiä alueita 7,6 ha. Levin Ahvenjärven asemakaava valmistui valtuuston hyväksymiskäsittelyyn. Valtuusto hyväksyi asemakaavan 28.6.2023, mutta valtuuston päätöksestä valitettiin hallinto-oikeuteen. Kunnanhallitus määräsi kuitenkin kaavan voimaan siltä osin, johon valitus ei kohdistu. Ahvenjärven alueen (23 kpl) tontit tulevat myyntiin vuoden 2024 aikana. Maankäyttösopimuksia tehtiin kaikkiaan neljä Yläkittilän asemakaavaan, Kittilän kirkonkylän asemakaavamuutokseen sekä Seitan asemakaavaan liittyen.

Tarkastuslautakunta toteaa, että valtuuston asettamat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat olennaisilta osin ja taloudelliset tavoitteet alittivat valtuuston hyväksymän talousarvion.

Vesi- ja jätehuolto

Vesi- ja jätehuollon toimintakate toteutui 51,7 %.

Vesihuolto käsittää kehittämishankkeen ja avustukset yksityisten vesikaivoavustuksiin. Jätehuolto käsittää Kittilän suljettujen kaatopaikkojen ympäristöluvan mukaisen jälkitarkailun sekä Kittilän ja Levin lumen- ja maankaatopaikkojen ylläpidon.

Valtuuston asettamat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat osittain. Vuonna 2023 ei toteutettu vesihuollon kehittämishankkeita. Könkään kylän vesihuollon kärkihanke ei toteutunut. Vesitalousasiantuntija aloitti tehtävässään elokuussa 2023. Kertomusvuonna myönnettiin kolme vesikaivoavustusta yhteensä 6.868,49 euroa.

Kiinteistöhallinta

Kiinteistöhallintapalveluiden toimintakate toteutui 127,2 %.

Toimintatuotot toteutuivat 93,3 % eli muutostalousarvion tavoite alittui yli 0,6 milj. eurolla ja toimintakulut noin 1,0 milj. eurolla.

Kittilän kunnalla on kaikkiaan 55 kiinteistöä ja huonealaa kaikkiaan 45.487 m². Ulkopuolisille vuokrattuja asuinhuoneistoja on yhteensä 104, palveluasuntoja 83 ja teollisuustiloja viisi kappaletta. Myyntikohteita on kaikkiaan 30.

Toiminnalliset tavoitteet ovat pääosin toteutuneet. Koulukeskushankkeen osalta ala- ja yläkouluhankkeet ovat käynnissä, mutta lukion 2. vaihe on siirretty alkamaan vuoden 2024 väistötilatarpeen vähentämiseksi. Vaihe 3. on käynnissä ja valmistuu kesällä 2024.

Toimialalta saadun tiedon mukaan koulukeskuksen rakennusvaiheessa on tullut ongelmia viemärin painumisen osalta ja asian korjaamista on selvitelty alkuvuodesta 2024. Myös rakennushankkeen perustamisvaiheessa ilmeni ongelmia. Hyvinvointialueelle vuokrattuihin kiinteistöihin tehtävien korjausten kustannuksia ei ole mahdollista siirtää vuokriin ja näin ollen korjauksia on siirretty tuleville vuosille. Merkittävin niistä olisi Metsolan yksikön (ikäihmisten asumisyksikkö) vuoden 2023 korjaussuunnitelman toteuttaminen, jonka kustannusarvio on 40.000 euroa.

Tarkastuslautakunta on huolissaan hyvinvointialueelle vuokrattujen toimitilojen korjausten toteuttamisen siirtymisestä, mikä voi lyhentää rakennuksen teknistä elinkaarta ja aiheuttaa korjaustarpeiden laajenemista myöhemmin.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota kouluhankkeen haasteisiin. Pohjatyöt on toteutettu erillisenä urakkana. Tarkastuslautakunta suosittaa jatkossa harmitsemaan hankkeiden toteuttamis- ja urakkamallia huolella.

3.3 Taloudelliset tavoitteet

Vuosien 2022 ja 2023 toteutumaluvut eivät ole kaikilta osin vertailukelpoisia sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen järjestämisvastuun siirryttyä 1.1.2023 Lapin hyvinvointialueelle. Samassa yhteydessä kunnan avaava tase 1.1.2023 muuttui, kun taseesta siirtyi hyvinvointialueelle aineettomia hyödykkeitä noin 156.000 euroa, aineellisia hyödykkeitä noin 31.000 euroa ja vaihto-omaisuutta noin 26.500 euroa. Taseen sijoituksista poistui muutoksessa yhteensä noin 1,0 milj. euroa sekä lomapalkkavelkaa siirtyi siirtoveloista hyvinvointialueelle 1,6 milj. euroa. Muutoksessa Kittilän kunnan kuntayhtymäosuus Lapin liitosta kasvoi 31.500 eurolla, kun pelastustoimi irtautui Lapin liitosta.

Toimintakatteen toteuma oli 104,4 % (-26,4 milj. euroa). Toimintakatetavoite ylittyi 1,1 milj. eurolla. Pääosa ylityksestä kertyi koululautakunnan alaisesta toiminnasta (0,9 milj. euroa) ja tarkemmin henkilöstökulujen sekä palvelujen ostojen ylityksestä.

Toimintatuotot toteutuivat 1,95 milj. euroa alle talousarvion. Maksutuotot toteutuivat 0,7 milj. euroa ja muut toimintatuotot 1,5 milj. euroa arvioitua pienempinä. Suurin talousarvion alitus toteutui tonttien myyntituotoissa (1,1 milj. euroa). Maankäyttö- ja kehittämismaksut jäivät myös talousarviosta, kun investoinnit eivät toteutuneet suunnitellussa laajuudessa. Asuntojen (hyvinvointialue) vuokratuotot alittuivat 0,5 milj. euroa, kun Lapin hyvinvointialueen vuokrataso arvioitiin talousarvion laadinnan yhteydessä korkeammaksi, mikä vuokrasopimusneuvotteluissa vuokratasoksi määrittyi.

Toimintakulut alittivat muutetun talousarvion 0,48 milj. eurolla ja alittivat myös alkuperäisen talousarvion 162.000 eurolla. Merkittävimmät talousarvio alitukset muodostuivat palveluiden ostossa (0,2 milj. euroa) ja aineet, tarvikkeet ja tavarat -tilityhmässä (0,7 milj. euroa). Sähkökuluissa talousarvio alittui 0,5 milj. eurolla. Henkilöstökulut ylittyivät noin 55.000 euroa, jota selittää lomapalkkavelan kasvu sekä yleiskorotukset ja järjestelyerät.

Verotulot toteutuivat huomattavasti arvioitua suurempana. Verotuloja kertyi 4,3 milj. euroa talousarviota enemmän. Merkittävin ylitys toteutui kunnallisverotuotossa 2,3 milj. euroa ja yhteisöverotuotoissa 1,4 milj. euroa. Kiinteistöverotuottoja kertyi 8,4 milj. euroa, jossa lisäystä edellisestä vuodesta 0,8 milj. euroa. Kunnallisverotuloja tilitettiin 12,3 milj. euroa ja yhteisöverotuloja 5,6 milj. euroa. Kunnallisverotilityksistä 3 milj. euroa kohdistui vuoteen 2022 tai aiempiin vuosiin ja yhteisöverotulojen osalta 1,5 milj. euroa. Edellä mainitut verotulon maksuunpantiin vuonna 2022 olevien tuloveroprosenttien sekä yhteisöverotulojen jako-osuuden mukaisesti eli ovat ns. verohäntien tilityksiä.

Rahoitustuottojen ja -kulujen kertymä nettona oli 4,2 milj. euroa (3,2 milj. euroa vuonna 2022). Ounastähti kehittämiskuntayhtymän ylijäämän palautus oli 3,55 milj. euroa, Levi Ski Resortin tilittämä osinko noin 303.000 euroa ja Rovakaira Oy:n osinko noin 370.000 euroa. Korkokuluja kirjattiin 0,44 milj. euroa.

Vuosikatetta kertyi 14,7 milj. euroa ja se kattaa monikertaisesti 3,3 milj. euron poisotot. Tilinpäätöksessä purettiin 1,6 milj. euroa investointivaroja toteutuneisiin investointihankkeisiin.

Kunnan tilinpäätöksen osoittama ylijäämä vuodelle 2023 on 11,4 milj. euroa, kun se oli 6,66 milj. euroa vuonna 2022. Kunta teki rahastojen lisäyksen 0,5 milj. euroa tiehankerahastoon.

Kunnan lainamäärä väheni vuoden aikana noin 2,1 milj. eurolla ja lainaa oli vuoden 2023 lopussa 674 euroa/asukas, kun sitä vuoden 2022 lopussa oli 1.001 euroa/asukas ja Lapin kunnissa keskimäärin noin 3.400 euroa/asukas vuonna 2023. Lainaa oli 4,6 milj. euroa vuoden lopussa ja lainat sekä vuokravastuut yhteensä 7,2 milj. euroa. Investoinnit eivät toteutuneet suunnitellusti (55 %) ja vuonna 2023 ei lainaa nostettu. Vuosille 2024-2025 suunnittelujen investointien toteuttaminen (nettona 35,7 milj. euroa) edellyttää lainan ottoa.

Kunnan taseen kumulatiivinen ylijäämä on 46,9 milj. euroa mukaan lukien vuoden 2023 ylijäämä 11,4 milj. euroa.

Yhteenveto tulos- ja rahoituslaskelman tunnusluvuista on esitetty seuraavassa taulukossa. Kaikki tunnusluvut ovat kehittyneet positiivisesti vuodesta 2019 alkaen.

Tulos- ja rahoituslaskelman tunnusluvut	2019	2020	2021	2022	2023
Vuosikate euroa/asukas	957	1311	1807	1809	2162
Vuosikate % poistoista	221	304	401	368	446
Investointien tulorahoitus %	139	208	311	223	99
Toim. ja inv. rahavirran kertymä 5 vuodelta, t€/as	2120	2805	3339	3533	2986
Kassan riittävyys, pv	10	11	26	55	53

Yhteenveto taseen tunnusluvuista on esitetty seuraavassa taulukossa. Taseen tunnusluvut ovat kehittyneet positiivisesti koko raportointijakson.

Taseen tunnusluvut	2019	2020	2021	2022	2023
Omavaraisuus %	61	66	74	78	87
Suht. velkaantuneisuus %	36	32	24	22	24
Lainakanta/asukas	2576	1979	1333	1001	674
Kertynyt ylijäämä/asukas	2895	3525	4422	5349	6888

Kuntalehden artikkelin (13.2.2024) Kittilän kunnan asukaskohtainen tulos 1.732 oli koko kuntakentässä ylivoimaisesti paras tilinpäätösten ennakkotietojen mukaan. Kittilän kunta tulee hyötymään 1.1.2024 alkaen voimaantulevasta kaivosmineraaliverosta, jota maksetaan Suomessa louhitusta, kaivoslaissa tarkoitetusta kaivosmineraaleista pois lukien kullanhuuhtonta. Arvoitu kaivosveron suuruus on noin 3,0 milj. euroa. Kuntatalouden asiantuntija Eero Läesterän mukaan kunta pärjää, mikäli kuntakonsernin tilanne on hyvä ja Kittilän kuntakonserni on vahva.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan talous on vahva ja omavaraisuus erinomainen. Kumulatiivinen ylijäämä on kasvanut viimeisen 10 vuoden ajan ja velkamäärä on vähentynyt. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta on kehittynyt positiivisesti koko tarkastelukauden ajan. Väestöllinen huoltosuhde oli vuoden 2022 lopussa 57,5, kun huoltosuhde vastaavana ajankohdana Lapissa oli keskimäärin 71.

Tarkastuslautakunta huomauttaa kuitenkin, että investointihankkeet tulee valmistella huolella ja tehdä sekä ennakko- ja vaikuttavuusarviointi ja panostaa hankkeisiin, jotka tukevat Kittilän elinvoimaympäristöä sekä veto- ja pitovoimaa.

3.4 Investoinnit

Investointien kokonaismäärä oli muutetun talousarvion mukaan 28,4 milj. euroa ja niihin käytettiin bruttona 15,9 milj. euroa (tot. 54,2 %). Investoinneissa yhdyskuntasuunnittelun osalta talousarvio alittui 4,6 milj. euroalla ja uudisrakentamisen osalta 4,4 milj. eurolla sekä korjausrakentamisen osalta 2,4 milj. eurolla. Investointeihin käytettiin 2253 euroa/asukas.

Kirkonkylän koulun investointiin varattiin vuodelle 2024 yhteensä 14,5 milj. euroa.

Yhdyskuntasuunnittelun investointien toteutuma oli 2,8 milj. euroa netto (32,6 %), josta suurimpina kohteina valmistuivat Levin skeittiparkki 0,3 milj. euroa ja kirkonkylän tulvapenger 0,36 milj. euroa, jonka nettokustannus oli avustuksen jälkeen 67.000 euroa. Olennainen poikkeama talousarvioon nähden oli Laaksotori ja maanalaisten P-alueen toteutumatta jääminen. Talousarviossa varauduttiin 2,1 milj. euron kustannukseen. Toteutumatta jäivät myös Ahvenjärven ja Immellompolon kadut 0,67 milj. euroa.

Rakentamiseen käytettiin 12,3 milj. euroa netto (64 %), josta suurimpana kohteena Kirkonkylän ala-asteen rakennushanke 10,1 milj. euroa. Kittilän yläkoulun peruskorjaukseen käytettiin 1,6 milj. euroa, kun talousarviomääräraha oli 0,95 milj. euroa. Lukion saneerauksen varattu 2,3 milj. euron määräraha jäi käyttämättä

Investointien osalta valtuuston asettamaa tavoitetta ei kaikilta osin saavutettu. Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan koulukeskushanke viivästyy viemärin painumisen takia. Rakennustöiden aloitusta viivästyttivät pohjatöiden ongelmat. Tarkastuslautakunta perää valvonnan ja vastuun toteutumista koulukampuksen rakentamisessa.

4 HENKILÖSTÖ

Henkilöstön määrä vuoden 2023 lopussa oli 429 henkilöä (672 henkilöä vuonna 2022). Hyvinvointialueelle siirtyi 1.1.2023 alkaen yhteensä 222 henkilöä. Vakinaisten palvelussuhteiden osuus koko henkilöstöstä on noin 66 %. Henkilöstön vaihtuvuutta koskeva tavoite ei toteutunut. Vakinaisessa työsuhteessa olevan henkilöstön määrä on vähentynyt edelleen (70 % vuonna 2022). Vuoden 2023 lopussa henkilöstön keski-ikä oli 47,7 vuotta, kun se oli 44,3 vuotta vuonna 2022. Vuonna 2023 vanhuuseläkkeelle siirtyi 13 työntekijää (24 vuonna 2022). Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden keski-ikä vuonna 2023 oli 61,6 vuonna, kun se oli 64,7 vuotta vuonna 2022.

Sairauspoissaoloja henkilötyövuotta kohti oli 16,8 pv (23,4 vuonna 2022) eli sairauspoissaolot vähenivät merkittävästi. Kunta-alalla sairauspoissaolot kasvoivat merkittävästi vuonna 2022 (20,7 pv/henkilö), mikä kehitys näkyi myös Kittilässä. Sairauspoissaolojen määrä on vähentynyt merkittävästi edellisistä vuosista, jolloin sairauspoissaoloja kertyi erityisesti sote-alalla. Sairauspoissaolojen määrän väheneminen tapahtui yleishallinnossa, kouluissa, esiopetuksessa sekä teknisessä toimessa. Tavoite sairauspoissaolojen vähentymisestä toteutui, mutta työkyvyttömyyseläkekustannusten osuus palkoista kasvoi ja näin ollen tavoite ennen aikaisen eläköitymisen vähentymisestä ei toteutunut.

Henkilöstön liikunta- ja kulttuuriedun (Smartum) arvoa korotettiin 100 eurosta 200 euroon vuodelle 2023. Lisäksi toimialat järjestävät säännöllisesti työhyvinvointi- ja virkistystilaisuuksia 1-2 kertaa vuodessa.

Työterveyshuollon kustannukset olivat 221.800 euroa vuonna 2023. Kelan korvauksen suuruudeksi on arvioitu 108.300 euroa. Sairauspoissaolojen laskennallinen kustannus on (350 euroa/pv) yhteensä 2,6 milj. euroa (5,0 milj. euroa vuonna 2022).

Henkilöstöprosessiin liittyvä palkan määräytymisen prosessikuvauksen laatiminen vastuutahoineen ei toteutunut. Palkkausjärjestelmän ja työsuorituksen arvioinnin kehittäminen sekä työyhteisösovittelu käyttöönotto jäivät myös toteutumatta. Työhyvinvointikyselyä ei toteutettu vuonna 2023, eikä tavoite esihenkilöiden 360-arvioinnista toteutunut.

Kunnat ovat suurten muutosten keskellä ja kuntien tulee ennakoida kehitystä ja toteuttaa ennakoivasti tarpeellisia muutoksia muun muassa kunnan organisaatorakenteeseen ja johtamiseen. Kunnan osaamistarpeet liittyvät muun muassa digitalisaatioon ja toimintatapojen uudistamiseen. Digitalisaatiota hyödynnetään kaikessa toiminnassa. Osaamisen kehitystarpeet liittyvät hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, prosessien ja toimintatapojen kehittämiseen joka toimialalla, esimiestyön ja johtamisen laadun parantamiseen sekä koko henkilöstön muutosmyönteisyyden lisäämiseen.

Henkilöstön edustajien palauteet:

Henkilöstön vaihtuvuus ja sijaisten saanti on erityisesti sivistystoimialalla haasteena. Henkilöstön työhyvinvointiin on panostettu tukemalla henkilöstön sitoutumista. Perehdyttämisessä on edelleen kehitettävää. Perehdyttämiseen on käytettävissä perehdytyslomake. Työterveyshuollon palveluita pidetään suppeana, mikä hidastaa avun saamista. Työntekijät kokevat, että eri toimialoilla kohtelu ei ole kaikilta osin tasa-arvioista. Sivistystoimessa on esiintynyt väkivaltatilanteita, mutta aiheuttajat

eivät ole lisääntyneet. Vaikeimmat tilanteet on saatu järjestettyä, kun ryhmiä on vaihdettu. Työympäristö tulee saada turvallisiksi ja tämän vuoksi kukaan ei työskentele missään vaiheessa yksin.

Luokanopettajien virkatilannetta pidetään huolestuttavana, kun avoimia virkoja täytetään vuosittain määräaikaisena. Virkojen perustaminen oppilasmäärään nähden ei ole tasapainossa. Kiitosta annettiin siitä, että työntekijöitä kuunnellaan ja toiveena on, että pätevät ihmiset pysyvät tehtävissään. Kunnanvirastolla työvälineet ja ergonomia ovat hyvät. Teknisellä puolella virat ja toimet on saatu täytettyä eli resurssit ovat nyt kunnossa.

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota sairauspoissaolojen merkittävään vähenemiseen kunta-alan keskiarvon alapuolelle. Tarkastuslautakunta korostaa henkilöstön hyvinvointisatsausten tärkeyttä sekä veto- ja pitovoimatekijänä että sairauspoissaolojen määrän vähenemiseen edelleen. Kulttuuri- ja liikuntaedun korotus on hyvä lisä, mutta tarkastuslautakunta esittää harkittavaksi työterveyshuollon palveluiden laajentamista, mikä nopeuttaisi hoitoon pääsyä ja voisi vaikuttaa myös sairauspoissaoloja vähentävästi.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä henkilöstöresursoinnin jatkuvaa arviointia suhteessa toiminnan laajuuteen kuten oppilasmäärään ja päivähoitoa tarvitsevien lasten määrään. Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota määräaikaisten virkojen ja toimien runsaaseen määrään sekä palvelussuhteiden ketjuttamiseen sivistystoimessa.

5 KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Toimintakertomuksessa todetaan, että kunnanvaltuuston vuoden 2023 talousarviossa keskeisille konserniyhtiöille asettamat tavoitteet saavutettiin. Tytäryhtiöt ovat konserniohjeen mukaisesti hakeneet omistajan ennakkokäsityksen tehdessään päätöstä omistajan kannalta merkittävästä asiasta.

Tarkastuslautakunnan arvioinnin painopisteenä konserniyhtiöistä oli Kittilän Aluelämpö Oy.

Kittilän Aluelämpö Oy

Kittilän Aluelämpö Oy on Kittilän kunnan (97 %) ja Rovakairan (3 %) omistama lämpöyhtiö, joka rakentaa lämpöä tuottavia ja siirtäviä laitoksia sekä tuottaa ja myy lämpöä asiakkailleen. Noin 16 kilometrin mittainen kaukolämpöverkosto kattaa koko keskustan alueen lentokentälle saakka. Vuonna 2021 yhtiö otti käyttöön uuden, ympäristöystävällisen lämpölaitoksen, jonka kattilan nimellisteho on 6 MW. Kaivokselle on toimitettu lämpöä vuodesta 2018 alkaen.

Isot investoinnit on saatu uuden kaukolämpölaitoksen myötä toteutettua, eikä isompia investointeja ole suunnitelmassa. Kaukolämpöverkkoa voidaan laajentaa rivi- ja omakotitaloalueille nykyisen kapasiteetin puitteissa. Energiamaksun suuruus 81,11 euroa/MWh (=6,7 senttiä/kWh). Laitoksessa poltetaan pääasiassa puumateriaalia. Energijakeista metsähakkeen osuus on 80 % ja turpeen osuus 20 %. Ulkopuolisessa tuotannossa kaivoksella käytetään polttoöljyä. Energiapuun hinta on noussut merkittävästi.

Liikevaihtoa kertyi 4,5 milj. euroa vuodelta 2023. Tilikauden tappioksi muodostui -52.442 euroa. Taseen kumulatiivinen ylijäämä on 0,48 milj. euroa. Lainaa on yhteensä 4,9 milj. euroa, josta pitkäaikaista on 3,3 milj. euroa. Korjoja on maksettu 227.000 euroa (92.000 euroa vuonna 2022). Aine- ja tarvikeostot kasvoivat edellisvuodesta lähes 1,0 milj. eurolla muun muassa öljyn hinnan nousun seurauksena.

Omistajana kunta ei ole asettanut yhtiölle tulos- ja hintatavoitteita. Epäkohtana todettiin, ettei kaukolämpöverkkoa huomioida kaavoituksessa ja näin ollen linjoja joudutaan vanhoilla rakennuspaikoilla siirtämään. Aholanperän asuntoalueelle rakennetaan uutta linjaa.

Tarkastuslautakunta suosittaa, että myös Kittilän Aluelämpö Oy:lle asetettaisiin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Ulkopuolisessa tuotannossa kaivoksella käytetään polttoöljyä, mikä on nostanut merkittävästi kustannuksia öljyn hinnan nousun myötä. Myös korkokustannukset ovat 2,5-kertaistuneet edellisestä vuodesta korkotason nousun vuoksi.

Tarkastuslautakunta esittää tavoitteiden asettamista ja omistajaohjauksen vahvistamista tytäryhtiöissä.

6 TALOUDEN TASAPAINOTTAMISEN ARVIOINTI

Kittilän kunnan taloudellinen tilanne on erinomainen ja Kittilän kunta on talouden tunnuslukujen valossa kuntakentän parhaimmistoa. Kittilän kunnan taseen osoittama kumulatiivinen ylijäämä on 46,9 milj. euroa ja koko kuntakonsernissa 98,9 milj. euroa. Kunnan omavaraisuusaste on 87 % ja suhteellinen velkaantuneisuus 24 %. Vuosikatetta kertyi 2.160 euroa/asukas (Manner-Suomen kunnat, tilinpäätösennuste; 762 euroa/asukas) ja 1.809 euroa/asukas vuonna 2022.

Konsernin lainat ja vastuut asukasta kohden oli 5.295 euroa/asukas (7.172 euroa vuonna 2022), kun koko maassa 9.367 euroa/asukas vuonna 2022. Laskennallinen lainanhoitokate oli 4,7 (4,6 vuonna 2022).

Tuloveroprosentti vuonna 2023 oli 7,60 % (keskimäärin kunnissa, painotettu 7,38 %), yleinen kiinteistöveroprosentti 1,16 %, vakituisen asunnon 0,41 % ja muiden kuin vakituisten asuinrakennusten 1,20 % sekä voimalaitokset 3,1 %.

7 SISÄINEN VALVONTA, RISKIEN HALLINTA JA KONSERNIVALVONTA

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on turvata tavoitteiden saavuttaminen. Kunnanhallitus on hyväksynyt 7.11.2023 päivitetyn sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen. Omistajaohjauksen periaatteet ja konserniohje on hyväksytty 26.3.2018. Kittilän kunnan hankintastrategia ja hankintaan liittyvät ohjeet on hyväksytty 22.1.2018.

Riskienhallinnalle laadittiin vuosikello, joka huomioi riskienhallinnan kunnan toiminnan suunnittelussa ja toteutumien raportoinnissa. Kittilän kunnassa vuonna 2023 ei ole realisoitunut merkittäviä kunnan toimintaa ja tavoitteiden saavuttamista uhkaavia riskejä.

Toiminnan ja talouden riskeistä on tunnistettu Lapin hyvinvointialueen heikko taloustilanne, ja näin ollen kunnan on tarpeellista osallistua kuntalaisten hyvinvointia tukevien palveluiden toteuttamiseen ja kustannuksiin.

Henkilöstöriskit on tunnistettu niin henkilöstön saatavuuden kuin avainhenkilöiden korvaamisen ja vaihtuvuuden osalta. Varahenkilöjärjestelyjen avulla pyritään varautumaan osittain toiminnan jatkuvuuteen. Varahenkilöjärjestelyt eivät korvaa avainhenkilöiden erikoisosaamista. Sairauspoissaolojen sekä erityisesti mielenterveysperusteisten sairauspoissaolojen kasvavaan määrään yhdeksi riskienhallintakeinoksi on käytössä korvaavan työn malli.

Kittilän kunnan aikaisempien vuosien tapahtumia käsitellään eri oikeusasteissa. Tarkastuslautakunta muistuttaa, että käynnissä olevat oikeudenkäynnit sisältävät kunnalle taloudellisen riskin.

Hankinnat on tehty ja tarvittaessa kilpailutettu hankintaohjeiden mukaisesti. Kunta on hankkinut sähköisen työkalun, jolla voidaan hankintojen kilpailuttamisen lisäksi hallinnoida sopimuksia. Sopimusosio ei ole vielä käytössä.

Konserniohjauksessa ja -valvonnassa noudatetaan Kittilän kunnan omistajaohjauksen periaatteita ja konserniohjetta, jonka valtuusto on vahvistanut 26.3.2018. Kunnanhallitus raportoi säännöllisesti valtuustolle yhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta ja taloudellisen aseman kehittymisestä sekä arvion tulevasta kehityksestä ja riskeistä.

Kittilän kunta on valittu European Label of Excellence in Governance (ELOGE)-prosessiin yhdessä yhdeksän muun kunnan kanssa. Prosessin kick off -tilaisuus on pidetty 21.9.2023. Perustana työlle toimivat 12 hyvän hallinnon periaatetta. Kunnat arvioivat ELOGE:ssa suorituskyykyään kunkin periaatteen osalta. Kunnat, jotka saavuttavat Euroopan neuvoston asettamat pisterajat kaikissa 12 kohdassa, palkitaan laatupalkinnolla ohjelman loppuseminaarissa vuonna 2024. ELOGE-prosessista ei ole tiedotettu Kittilän luottamushenkilöitä, eikä hakemuksen jättämisestä ole päätetty missään toimielimessä.

Henkilöstön saatavuuden parantamiseksi veto- ja pitovoimatekijöitä tulee vahvistaa. Henkilöstön rekrytoinnin suurin pullonkaula on asuntopula. Henkilöstöriskeihin tulisi varautua varmistamalla riittävä osaaminen erityisesti avainhenkilötehtävissä.

Myös tietosuojaohjeet ja tietoturvaperiaatteet on syytä päivittää säännöllisesti. Tietoturvaan liittyvien uhkien toteutumisriski on lisääntynyt merkittävästi. Tarkastuslautakunta suosittaa, että jatkossa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selontekoon sisällytetään myös tietoturvaa ja tietosuoja koskeva selonteko.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan työhyvinvointiin panostaminen ja positiivisen työnantajakuvan muodostaminen näkyy vähenevinä sairauspoissaoloina, sitouttaa henkilöstöä sekä lisää työpaikkojen houkuttelevuutta rekrytointimarkkinoilla.

Tarkastuslautakunta suosittaa konserniohjeen ja hankintastrategian päivittämistä tämän hetken tilanteeseen. Tarkastuslautakunta muistuttaa toimivallan perusteen lisäämisen (viittaus esimerkiksi kuntalakiin tai hallintosääntöön) tärkeyttä viranhaltija- ja toimielinpäätöksiin.

Tarkastuslautakunta suosittaa pitämään informaatiotilaisuuden ELOGE-prosessin etenemisestä syksyn valtuustoseminaarin yhteydessä.

Tarkastuslautakunta muistuttaa, että päätöksenteossa pöydälle jätetyt asiat ja aloitteet tulee käsitellä loppuun kohtuullisessa ajassa (esimerkiksi kunnanhallitus 13.8.2019 § 225).

8 YHTEENVETO

Tarkastuslautakunnan arvioin mukaan valtuuston asettamat tavoitteet toteutuivat vuonna 2023 pääosin ja toimintakertomus sisältää olennaiset ja riittävät tiedot kunnan toiminnasta ja taloudesta.

Kittilän kunnan vuoden 2023 asukaskohtainen tulos oli koko kuntakentässä ylivoimaisesti paras tilinpäätösten ennakkotietojen mukaan. Taloutta kuvaavien tunnuslukujen valossa Kittilän kunnan talous on erinomaisessa kunnossa.

Tarkastuslautakunta korostaa edunvalvontatyön tärkeyttä hyvinvointialueen suuntaan kuntalaisten lakisääteisten ja oikeudenmukaisten palveluiden saamiseksi. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että erityisesti heikompiosaisien palvelut turvataan.

Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan antamaan lausuntoon tilikaudelta 1.1. - 31.12.2023. Tarkastuslautakunta esittää valtuustolle, että valtuusto velvoittaisi kunnanhallituksen ja lautakunnat käsittelemään arviointikertomuksen ja antamaan vastineet kertomuksen havaintoihin (tekstissä vahvennettuna) valtuustolle sekä tarkastuslautakunnalle lokakuun loppuun mennessä.

Tarkastuslautakunta kiittää henkilökuntaa asiantuntevista ja selventävistä esityksistä tarkastuslautakunnan kokouksissa sekä koko kunnan henkilökuntaa ansiokkaasta työstä kuntalaisten hyväksi!

9 ALLEKIRJOITUKSET

Kittilässä 30. toukokuuta 2024

Hettula Arto
puheenjohtaja

Granroth Aaro
jäsen

Niemi Eija
jäsen

Marttila Outi
varapuheenjohtaja

Maija Linnala
varajäsen